

Protokoll

Mellomkirkelig råd (MKR)

1.-2. mars 2023

Scandic Havet Hotel, Bodø

Til stede:

Kristine Sandmæl (leder), Siv Bonde (representant fra Kirkens Nødhjelp), Kari Mangrud Alvsvåg (BM-representant), Inga Stoveland Dekko, Kjetil Drangsholt (LVF-representant), Tron Fagermoen (TN-leder), Kjetil Fretheim (KV-representant), Helge Gaard (representant for misjonsorganisasjonene), Jeffrey Huseby (representant fra Sjømannskirken), Ragnhild Mestad (KISP-leder), Ingeborg Midttømme (KV-representant) (kun 2. mars), Oddny Irene Miljeteig, Monika Tettli, Jostein Ådna, Andreas Henriksen Aarflot (KEK-representant)

Forfall:

Jacob Breda Antonsen (LVF-representant), Øyvind Haraldseid (representant fra Bibelselskapet), Dagfinn Høybråten (representant fra Kirkens Nødhjelp), Liv Hernæs Kvanvig (MRU-leder), Olav Fykse Tveit (representant for Norges Kristne Råd)

Til stede fra sekretariatet:

Berit Hagen Agøy, Einar Tjelle samt rådgivere som fulgte enkeltsaker.

2. mars var det felles møte med Samisk kirkeråd der Sannhets- og forsoningsarbeid og Klima og miljø-saker ble diskutert. Det ble også gitt en felles uttalelse i forbindelse med vindmøllene på Fosen. (Se vedlegg).

Saksliste

Sak MKR 01/23: Protokoller

Sak MKR 02/23: Nytt fra den verdensvide kirke

Sak MKR 03/23: Orienteringssaker

Sak MKR 04/23: Referatsaker

Sak MKR 05/23: Plan for oppfølging av Kirkenes verdensråds generalforsamling 2022

Sak MKR 06/23: Økumenisk freds- og forsoningsarbeid

Sak MKR 07/23: LVFs generalforsamling 2023

Sak MKR 08/23: Supplerende oppnevning av kandidater til LVFs generalforsamling 2023

Sak MKR 09/23: Oppnevning av medlemmer til Kontaktgruppen med Islamsk Råd Norge 2023-2024

Sak MKR 10/23: Oppnevning av medlemmer til Kontaktgruppen med Muslimsk dialognettverk 2023-2024

Sak MKR 11/23: Eventuelle uttalelser

Protokoll fra møte i Mellomkirkelig råd 13.-14. oktober 2022

Vedtak:

Protokollen ble godkjent.

Protokoll fra møte i Mellomkirkelig råds arbeidsutvalg 29. september 2022

Vedtak:

Protokollen ble tatt til etterretning.

Protokoll fra møte i Mellomkirkelig råds arbeidsutvalg 20. januar 2023

Vedtak:

Protokollen ble tatt til etterretning.

MKR 02/23:   Nytt fra den verdensvide kirke

Kirkenes verdensråd (KV)

Sentralkomiteemedlem Kjetil Fretheim orienterte om aktuelle saker i Kirkenes verdensråd. Sentralkomiteemøtet i juni vil gi viktige føringer for oppfølgingen etter generalforsamlingen i 2022.

Det ble kommentert at man synes uttalelsene KV har kommet med om krigen i Ukraina, kunne vært skarpere og inneholdt elementer av «rettferdig fred»-teologi.

Vedtak:

Mellomkirkelig råd tar saken til orientering.

MKR 02/23:   Nytt fra den verdensvide kirke

Det lutherske verdensforbund (LVF)

Rådsmedlem i LVF, Kjetil Drangsholt, orienterte om aktuelle saker i LVF.

Det ble også orientert om at ledelsen i LVF nylig besøkte Den norske kirke i Oslo.

Vedtak:

Mellomkirkelig råd tar saken til orientering, inkludert referatet fra møte i Det lutherske verdensforbunds nasjonalkomite 15. november 2022 og rapporten fra LVF-konferansen «Pedagogy and Pandemic, Ghana, desember 2022».

MKR 02/23: Nytt fra den verdensvide kirke

Norges Kristne Råd (NKR)

MKR's behandling:

Internasjonal direktør orienterte om aktuelle saker i NKR. Generalforsamlingen avholdes i mars, men det er ikke meldt inn noen særlige saker ut over de ordinære,

Vedtak:

Mellomkirkelig råd tar saken og protokollen fra styremøte i Norges Kristne Råd 16. november 2022 og 15. februar 2023 til orientering.

MKR 02/23: Nytt fra den verdensvide kirke

Konferansen av europeiske kirker (KEK)

MKR's behandling:

Styremedlem i KEK, Andreas Henriksen Aarflot, orienterte om arbeidet med den forestående generalforsamlingen i juni 2023 og om KEKs økonomiske situasjon.

Vedtak:

Mellomkirkelig råd tar saken til orientering.

MKR 02/23: Nytt fra den verdensvide kirke

Økumenisk samarbeid i Norden

MKR's behandling:

Einar Tjelle orienterte om siste nytt i det økumeniske samarbeidet i Norden. Norges Kristne Råd var nylig vertskap for det årlige nordiske samordningsmøtet. Møtet ble holdt på Sundvollen og inkluderte et besøk til Utøya.

Vedtak:

Mellomkirkelig råd tar saken til orientering.

MKR 02/23: Nytt fra den verdensvide kirke

Communion of Protestant Churches in Europe - CPCE

MKR's behandling:

Tron Fagermoen orienterte om siste nytt fra CPCE.

Vedtak:

Mellomkirkelig råd tar saken til orientering.

MKR 02/23: Nytt fra den verdensvide kirke

Porvoo

MKR's behandling:

Beate Fagerli orienterte om siste nytt fra Porvoo-samarbeidet.

Vedtak:

Mellomkirkelig råd tar saken til orientering.

MKR 03/23: Orienteringssaker

---

1. Rapport fra klimatoppmøtet COP27, november 2022 i Sharm el-Sheik, Egypt
2. Høyesterettsdommen i Fosen-saken må respekteres – Kronikk
3. Sammen som kirke i hele verden: [sammen aksjonen brosjyre 2023](#)
4. Rapport fra besøk til Brasil og IECLB 15.-24. oktober 2022
5. Rapport fra besøk til Jerusalem januar 2023
6. Rapport fra Sri Lanka januar 2023 (*u.off. § 14.1*)
7. Nordisk religionsdialogkonferanse i Trondheim 14.-16. mars 2023: [Velkommen til Nordisk Dialogkonferanse i Trondheim 14 til 16 mars 2023](#)
8. Rapport fra utvalget Kirken i møte med jødedom og jøder
9. Orientering om utvalget Den norske kirke og det livssynsåpne samfunn
10. Muntlig orientering fra organisasjonene:
  - Kirkens Nødhjelp
  - Sjømannskirken
  - Samarbeid menighet og misjon

Vedtak:

Mellomkirkelig råd tar sakene til orientering.

MKR 04/23: Referatsaker

---

1. Protokoll fra møte i Kirkerådet 10.-11. november 2022 og 8.-9. desember 2022
2. Protokoll fra møte i Samisk kirkeråd 1. desember 2022
3. Protokoll fra møte i Teologisk nemnd 28.-29. september 2022
4. Protokoll fra møte i Menneskerettighetsutvalget 9. november 2022
5. Protokoll fra møte i Nådens fellesskap 19. januar 2022 og 24. oktober 2022
6. Referat fra møte i Kontaktgruppen med Buddhistforbundet 6. september 2022, 16. november 2022 og 17. januar 2023
7. Referat fra rådmøte i Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn STL 19. september 2022 og 14. desember 2022
8. Protokoll fra møte i Komiteen for internasjonale spørsmål KISP 9. desember 2022 og 6. februar 2023
9. Referat fra møte i Kontaktgruppen med HEF 28. februar 2022 og 12. oktober 2022

Vedtak:

Mellomkirkelig råd tar referatsakene til orientering.

MKR 05/23: Plan for oppfølging av Kirkenes verdensråds generalforsamling 2022

Til møtet forelå sekretariatets gjennomgang av saker fra generalforsamlingen som det er aktuelt å følge opp i Den norske kirke. MKR var enig i sakspapirets prioriteringsforslag.

Det ble påpekt at notatet om rasisme bør inkludere Dialogforum Østfold.

Rådet understreket viktigheten av å formidle og ta i bruk økumeniske liturgiske ressurser i Den norske kirke. Gjennom dette kan gudstjenestedeltakere og vanlige kirkemedlemmer få en opplevelse av å tilhøre en verdensvid kirke.

I forbindelse med forslaget om en kirkemøtesak om Israel og Palestina, ble det minnet om at MKRs strategi for dette arbeidet gjelder ut 2023, og at den derfor må oppdateres.

Vedtak:

1. Mellomkirkelig råd tar «Rapport fra KVs generalforsamling 2022» til orientering.
2. Mellomkirkelig råd ber Kirkerådet vurdere følgende tema som aktuelle som saker for **Kirkemøtet**
  - Rasisme (bredt forstått) – i kirke og samfunn.
Denne saken kan se kirkens LIM-arbeid, arbeid med urfolk, kjønnsdiskriminering og LHBTQ+, inkludering av mennesker med nedsatt funksjonsevne (nytt utvalg) og migranter i lys av arbeidet mot rasisme. Internasjonalt er rasisme og diskriminering en av de store utfordringene. Kirkemøtet bør drøfte hvordan kirken kan bidra til å motvirke rasisme.

- Den norske kirkes engasjement i Israel og Palestina – med særlig vekt på de kristnes situasjon og samarbeidet med vår lutherske søsterkirke. Kirkemøtet bør også drøfte kirkens ansvar for å bidra til en rettferdig fred og hvordan vi forholder oss til oppfordringer fra palestinske kirkeledere og internasjonale menneskerettighetsorganisasjoner.
3. Mellomkirkelig råd ber **Kirkerådet** gjennomgå handlingsplanen «Mer himmel på en truet jord – Den norske kirkes arbeid med klima, miljø og bærekraft» i lys av uttalelsen «The Living Planet» fra KVs generalforsamling.
  4. Mellomkirkelig råd inviterer **Bispemøtet** til et samarbeid om hvordan Den norske kirke kan delta i «Pilgrimage of Justice, Reconciliation and Unity». Dette vil bli mer klart etter KVs sentralkomiteemøte i juni.
  5. Mellomkirkelig råd ber sekretariatet forberede følgende til **rådsmøtene** i 2023:

Mai:

- Seminar om kirkens freds- og forsoningsarbeid – med særlig søkelys på Ukraina
- Sak om kirkens arbeid med rasisme (evt. forberedelse til en kirkemøtesak)

Oktober:

- Sak eller samtale: Gudstjenesteressurser og bibelstudier fra økumeniske generalforsamlinger: Hvordan kan de tas i bruk i Den norske kirke? Her kan også materiell fra KEK og LVFs generalforsamlinger inkluderes. Bispemøtet bør inkluderes i dette arbeidet.
- Sak: Oppfølging av Sannhets- og forsoningskommisjonens rapport og relevansen av KVs urfolksarbeid (i samarbeid med Samisk kirkeråd og en arbeidsgruppe i Kirkerådets sekretariat). Teologisk nemnd planlegger et åpent seminar om teologisk avkolonisering i oktober–november 2023, med utgangspunkt i Sannhets- og forsoningskommisjonens rapport.
- Sak: Hvordan følger vi opp KVs dokument om «Human Sexuality» i Den norske kirke og i Norges Kristne Råd?

MKR 06/23: Økumenisk freds- og forsoningsarbeid

MKRs behandling:

Internasjonal direktør innledet om økumenisk freds- og forsoningsarbeid, særlig knyttet til «rettferdig krig» og «rettferdig fred». Hun gav også konkrete eksempler på Den norske kirkes arbeid med denne tematikken.

KISP-leder orienterte om KISPs arbeid med krigen i Ukraina.

Diakonirådgiver i Sør-Hålogaland, Brita Bye, orienterte om statusen på det kirkelige Barents-samarbeidet.

Momenter fra samtalen – innspill til tematikk på seminar på rådsmøtet i mai:

- Det er viktig å holde håpet oppe.
- Behov for refleksjon om «rettferdig krig». Dette begrepet er ukjent for mange i dag. Her har kirken mye å bidra med.

- Skal kirken velge side i krigen?
- KV har vært mye preget av temaet «rettferdig fred» og av fredskirkene, – Vi trenger også en refleksjon om «rettferdig krig».
- Hvordan forholder vi oss til at Den russisk-ortodokse kirke også bruker begrepet «rettferdig krig» for å rettferdiggjøre krigen? Dette må møtes med teologisk motargumentasjon.
- Alt vi har tenkt og ment de siste tiårene om krig og fred, er på vei ut av vinduet. Hvordan er Fredsbevegelsens rolle og kirkens stemme i dette?
- Det er en god idé å invitere til en overordnet samtale om dette. Hvordan har kirken tidligere tenkt om rettferdig krig og fred, og hvordan tenker vi nå? Et seminar kan bidra til en samtale om dette. Hvor langt strekker den legitime støtten til dem som forsvarer seg? Nyttig å snakke om både rettferdig krig og fred. Hvordan kan kirken bidra til en samtale om fred?
- Refleksjon rundt rettferdig krig/fred: Kunne vi snakket om det åndelige/verdslige regimentet – hva er de forskjellige rollene i en krigssituasjon?
- Det finnes ulike virkelighetsoppfatningene/verdensbilder i øst og vest om hvordan Russlands krig i Ukraina oppfattes.
- Hva er en god seier? Hva er et godt resultat av denne krigen? Situasjonen er fastlåst, vanskelig å se noen vei. Militære virkemidler er *midler*, men politikere ser dette som en løsning. Det må finnes en *politisk* løsning.
- Det finnes alltid ofre på begge sider av en krig, og alle soldaters liv er like mye verd.
- Utfordringer knyttet til våpenindustrien kan belyses. Er Norge «krigsprofitør»? Våpenindustriens rolle når krigen er «rettferdig».
- Hvordan ser vi på Vesten og NATOs rolle? Betaler Ukraina prisen for Vestens krig mot Russland?
- Debatten i Tyskland er en helt annen enn i Norge, hvor motstanden holder seg til å være innad i Rødt. Hva kan vi gjøre i de sammenhengene i Norge hvor det er bosatt både ukrainere og russere?
- Hva skjer når krigen er over? Hva er en «rettferdig fred»?
- Vi må ikke ta for gitt at kirken har tillit som fredsskaper. Kunne vært bra å tematisere kirkens rolle som fredsskaper. Religiøse ledere hisser også til konflikt. Religion har et dårlig rykte. Folk oppfatter ikke nødvendigvis kirkene som fredsskaper – tvert imot.
- Kirkene kjenner folk på grasrota og driver forebyggende freds- og dialogarbeid.
- Kunne være bra å tematisere utenforskap på en eller annen måte. Hvordan er det mellom russere og ukrainere i Norge i dag?
- Vi må være oppmerksomme på kultur- og konfliktsensitivitet. Russere og ukrainere lever midt iblant oss.
- Feltprestkorpset er en ressurs når det gjelder etisk og teologisk refleksjon.
- Rapporten til Kirkens Nødhjelp («Freden må eies av alle») fra i fjor er viktig og bra. Anbefaler å få Arne Sæverås eller noen av de andre i KN til å komme og snakke om dette. Kirkene her hjemme arbeider også med dette, som f.eks. dialognettverket i Borg.
- Seminaret bør være åpent og preget av at MKR er arrangør. Man kan vurdere å invitere Norges Kristne Råd. Strømming bør vurderes.

Vedtak:

1. Mellomkirkelig råd ber sekretariatet forberede et åpent seminar, i forbindelse med rådsmøtet i mai, i tråd med sakspapiret og innspillene fra samtalen i rådet.
2. Mellomkirkelig råd ber sekretariatet legge fram et utkast til program på MKRs AU-møte 30. mars.

MKR's behandling:

Presidentkandidat

MKR støtter Den danske folkekirkes forslag om biskop Henrik Stubkjær som kandidat til presidentvervet i LVB. Det leveres et felles nordisk kandidatforslag.

Kirkemøtesak om LVBs generalforsamling

MKR støtter sekretariatets forslag om at kirkemøtesaken kan inneholde:

- informasjon om generalforsamlingens tema og saker
- tydeliggjøring av medlemskapsforpliktelsene
- forankring av delegasjonens forberedelser
- føringer til delegasjonen, med forbehold om at delegasjonen må ha frihet til å håndtere aktuelle saker under selve generalforsamlingen

Rådet ønsker at Kirkemøtets tidebønner og gudstjenester blir preget av liturgisk materiell som er laget til generalforsamlingen. Det kom også forslag om at dersom Kirkemøtet i år skal ha et tema, kan man med fordel velge temaet for generalforsamlingen «One Body, One Spirit, One Hope». Dette kan vært med på å minne medlemmene av Kirkemøtet om at de tilhører et verdensvidt og økumenisk fellesskap.

Vedtak:

1. Mellomkirkelig råd gir, på vegne av Den norske kirke, støtte til Den danske folkekirkes forslag om at biskop Henrik Stubkjær er kandidat som president i LVB.

Den norske kirkes delegater er frie til å vurdere alle kandidater under selve valget på generalforsamlingen.

2. Mellomkirkelig råd ber sekretariatet legge fram et forslag til kirkemøtesak på rådsmøte i mai, ut fra de innspill som kom fram i møtet.

MKR 08/23: Oppnevning av ekstra kandidater til LVBs generalforsamling 2023

Det er nødvendig å gjøre noen endringer i Kirkerådets oppnevning på grunn av forfall og manglende vara (KR 55/22).

MKR gav sin støtte til det framlagte forslaget til ekstra delegater.

Den samiske vararepresentanten er ikke bekreftet, og det er behov for ny vara for Olav Fykse Tveit dersom Kari Mangrud Alvsvåg bli ekstradelegat. Hun trenger også en vara.

Rådet ber sekretariatet avklare dette før saken legges fram for Kirkerådet.

Vedtak:

1. Mellomkirkelig råd anbefaler Kirkerådet å foreta følgende endringer i oppnevningen Kirkerådet foretok i sak 55/22:

Sara Ellen Anne Eira erstatter Are Markku Tjihkkom
vara: Oddvin Leine Bientie (*ikke bekreftet*)

2. Marius Timmann Mjaaland oppnevnes som vara for Tron Fagermoen

Vara for Olav Fykse Tveit foreslås av Bispemøtet.

3. Mellomkirkelig råd anbefaler Kirkerådet å oppnevne følgende nye delegater til generalforsamlingen til Det lutherske verdensforbund:

1. Helge S. Gaard	vara: Haakon Kessel
2. Kari Mangrud Alvsvåg	vara: Foreslås av Bispemøtet
3. Harald Skoglund Dahler (ungdomsdelegat)	vara: Tobias Brodersen
4. Berit Hagen Agøy	vara: Einar Tjelle

**MKR 09/23:   Oppnevning av medlemmer til Kontaktgruppen med
Islamsk Råd Norge 2023–2024**

Vedtak:

Mellomkirkelig råd oppnevner følgende personer til Kontaktgruppen med Muslimsk dialognettverk for perioden 2023–2024:

1. Tonje Kristoffersen, daglig leder i Kirkelig Dialogsenter Oslo.
2. Karoline Faber, dialogprest og daglig leder i Kirkelig Dialogsenter Drammen.
3. Einar Tjelle, seksjonsleder i Seksjon for dialog og økumenikk, Kirkerådet.

Steinar Ims, seniorrådgiver i MKR, er medlem av gruppen *ex officio*.

Protokolltilførsel:

Kristine Sandmæl: Det er svært uheldig at representasjon fra andre deler av landet enn Sør-Norge prioriteres bort av budsjettmessige hensyn.

MKR 10/23: Oppnevning av medlemmer til Kontaktgruppen med Muslimsk dialognettverk 2023-2024

Vedtak:

Mellomkirkelig råd oppnevner følgende personer til Kontaktgruppen med Muslimsk dialognettverk for perioden 2023-2024:

1. Unni Anita Skauen, medarbeider i Dialogforum Østfold.
2. Gerd Marie Ådna, pensjonert førsteamanuensis fra VID Stavanger.
3. Erhard Hermansen, generalsekretær i Norges Kristne Råd.

Steinar Ims, seniorrådgiver i MKR, er medlem av gruppen *ex officio*.

Protokolltilførsel:

Kristine Sandmæl: Det er svært uheldig at representasjon fra andre deler av landet enn Sør-Norge prioriteres bort av budsjettmessige hensyn.

MKR 11/23 Eventuelle uttalelser

Vedtak:

Mellomkirkelig råd vedtar fellesuttalelse fra Samisk kirkeråd og Mellomkirkelig råd: «Det hviler et stort ansvar på regjeringen».

Uttalelsen vedlegges protokollen på norsk og sørsamisk.

Neste møte i MKR: **3.-4. mai 2023** på Kirkens hus, Oslo.